

Кіровоградський національний технічний університет
Кафедра економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики

„ЗАТВЕРДЖУЮ”
Перший проректор
Кропівний В.М.
“ _____ ” _____ 2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Економічна теорія

Напрямок підготовки: 0305 – Економіка та підприємництво

Спеціальність: 6.030601 – Менеджмент

Факультет економіки та менеджменту

Освітньо-кваліфікаційний рівень: „бакалавр”

2016 – 2017 навчальний рік

Розробник: Яковенко Роман Валерійович, к.е.н., доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри економічної теорії,
маркетингу та економічної кібернетики

Протокол № від серпня 2016 року

Завідувач кафедри економічної теорії, маркетингу та економічної кібернетики

_____ (Гамалій В.Ф.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Декан факультету обліку та фінансів

_____ (Давидов Г. М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

©Яковенко Р.В., 2016 рік
© Кафедра економічної теорії,
маркетингу та економічної
кібернетики, 2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 0305 Економіка та підприємництво	Нормативна	
Модулів – 3	Напрямок підготовки: 6.030601 – Менеджмент	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150		2-й	2-й
		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
		28 год.	6 год.
		Практичні, семінарські	
		28 год.	6 год.
		Самостійна робота	
		94 год.	138 год.
		Вид контролю: екзамен	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 7	Освітньо-кваліфікаційний рівень: „бакалавр”		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета викладання навчальної дисципліни.

Головною метою викладання навчального курсу “Економічна теорія” є ознайомлення студентів із сутністю економічних законів і принципів господарювання в умовах ринкової економіки на макро- та мікрорівнях господарювання. В процесі викладання цієї дисципліни студенти отримують знання щодо принципів, методів та способів організації економічної діяльності як на рівні окремого господарюючого суб’єкта (людини, фірми, підприємства, галузі), так і економіки на рівні держави в системі національного господарства.

В процесі вивчення дисципліни застосовується велике коло наукових методів і прийомів, з яких визначальними є методи агрегування з метою отримання сукупних макронаціональних показників, принципів і закономірностей національно-економічного розвитку, та методи граничних величин, на яких ґрунтується неокласична та сучасна мікроекономіка.

Визначальна роль в процесі вивчення курсу приділена вивченню проблеми економічної рівноваги та економічної збалансованості на різних рівнях, в залежності від проблематики, що досліджується.

Завдання вивчення навчальної дисципліни.

До них належать: вивчення методології мікро- та макроекономіки, побудова на їх основі загального інструментарію економічної теорії, як цілісного фундаменту сукупного економічного знання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: принципи економічної діяльності на рівні окремого економічного суб’єкта та форми досягнення економічної рівноваги на рівні національного господарювання в системі економіки держави з урахуванням еволюційного чинника та специфіки економіки сучасної України;

вміти:

- визначати роль держави та закордону в системі колообігу товарів і доходів;
- розраховувати показники системи національних рахунків;
- пояснювати механізм формування рівноваги на макроринку;
- визначати специфіку функціонування ринку грошей;
- пояснювати зміст економічного зростання та циклічних коливань в економіці;
- розраховувати витрати виробництва та прибуток в різних економічних моделях;
- аналізувати поведінку та рівновагу споживача.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. Введення в макроекономіку

Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки.

Макроекономіка як складова економічної теорії. Макроекономіка – наука про вивчення економічної системи на рівні держави. Економічна система та макроекономічні суб'єкти як об'єкт макроекономічного аналізу. Визначальні макроекономічні проблеми та форми їх розв'язання.

Предмет макроекономіки, аналіз сукупних економічних показників і їх взаємодія.

Методи й принципи макроекономічного дослідження. Агрегування, макроекономічне моделювання. Статичні й динамічні макроекономічні моделі. Екзогенні та ендегенні зміни економічних моделей. Позитивні і нормативна макроекономіка. Теоретичне обґрунтування макроекономічної політики, макроекономічне прогнозування.

Еволюція макроекономіки як науки. Сучасні макроекономічні теорії: неокейнсіанство, неоліберальна школа, монетаризм, інституціоналізм.

Фундаментальні макроекономічні проблеми України.

Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків.

Економічний колообіг з урахуванням державного сектору та сектору „закордон”. Роль цих секторів у системі національного господарювання.

Система національних рахунків (СНР) як нормативна база макроекономічного рахівництва. Її відмінність від системи балансу народного господарства. Методологічні принципи побудови СНР.

Основні макроекономічні показники: валовий національний дохід (ВНД) та валовий внутрішній продукт (ВВП). Принципи обліку ВВП. Складові розрахунку ВВП за доходами та за витратами.

Чистий національний дохід (ЧНД). Чистий внутрішній продукт (ЧВП). Амортизація. Національний дохід. Особистий дохід. Дохід кінцевого користування. Валовий національний наявний дохід (ВННД).

Роль цін в обчисленні ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Індекс цін: дефлятор та інфлятор ВВП. Споживчий кошук.

ВВП та суспільний добробут. Якість продукції, вільний час населення, позаринкові операції, структура виробництва, тіньова економіка, забруднення навколишнього середовища та зміни чисельності населення країни як фактори, що не враховує ВВП.

Чистий економічний добробут (NEW): роль, значення та методика обрахунку.

Тема 3. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції.

Сутність сукупного попиту, його відмінність від індивідуального попиту. Структура споживчого попиту: внутрішній споживчий попит, інвестиційний попит, попит закордону і попит держави. Цінові фактори, що впливають на

сукупний попит: зміна відсоткової ставки, ефект багатства, ефект імпорتنих закупок та структура імпорту. Крива сукупного попиту (AD). Нецінові фактори, що впливають на сукупний попит: зміни в споживчих витратах, інвестиційних витратах, державних витратах та витратах на чистий експорт. Заплановані та фактичні витрати. Зміни в обсязі сукупного попиту та зміни сукупного попиту.

Сукупна пропозиція, її відмінність від індивідуальної пропозиції окремого виробника. Цінові чинники, що впливають на сукупну пропозицію: зміна відсоткової ставки, зміна рівня цін. Нецінові фактори, що впливають на сукупну пропозицію: зміна цін на ресурси, продуктивність праці, податки та державне регулювання.

Короткострокова крива сукупної пропозиції (AS). Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової кривої сукупної пропозиції. Довгострокова крива сукупної пропозиції: класичний, проміжний та кейнсіанський відрізки. Зміна обсягу сукупної пропозиції та зміна сукупної пропозиції.

Рівновага на макроринку. Три варіанти ринкової рівноваги. Довгострокова та короткострокова ринкова рівновага. Порушення рівноваги та механізм її відновлення.

Тема 4. Споживання, заощадження та інвестиції.

Споживання, заощадження та дохід домогосподарств. Середня та гранична схильність до споживання. Корисність і споживча вартість. Закон спадної граничної корисності та закон рівномірного задоволення потреб.

Заощадження як елемент доходу. Використання заощадження. Середня та гранична схильність до заощадження. Способи утворення заощаджень з урахуванням рівня ліквідності.

Інвестиції та фінансові ринки. Погляд на заощадження та інвестиції з боку класиків та кейнсіанців. Валові та чисті інвестиції, амортизація. Характеристика економічного стану держави в залежності від обсягу залучених чистих інвестицій.

Прямі та опосередковані інвестиції. Характеристика інвестицій в залежності від терміну інвестування. Реальні, фінансові та інтелектуальні інвестиції. Мультиплікатор та акселератор. Попит на інвестиції та ставка відсотка. Фінансовий ринок. Індиксація. Інвестиції в людський капітал.

Сутність мультиплікатора. Модель простого мультиплікатора. Вплив інвестицій на обсяг національного виробництва. Модель акселератора.

Тема 5. Монетарна політика.

Грошовий ринок. Грошова пропозиція та способи її вимірювання. Грошова пропозиція, грошова маса і грошова база. Коефіцієнт монетизації. Попит на гроші та його структура. Модель попиту на гроші Баумоля-Тобіна.

Центральний банк як суб'єкт монетарної політики. Механізм створення банками грошей. Політика „дорогих” і „дешевих” грошей. Передавальний (трансмісійний) механізм монетарної політики. Грошовий та депозитний мультиплікатори.

Дискреційна і недискреційна монетарна політика. Наслідки монетарної політики за моделлю IS-LM. Координація монетарної та фіскальної політики в моделі IS-LM.

Модуль 2. Порухення макроекономічної рівноваги та політика її відновлення

Тема 6. Циклічні коливання та економічне зростання.

Циклічний характер економічного розвитку. Економічний цикл, його стадії. Короткі та середні цикли, довгі хвилі в економіці. Явища, що супроводжують різні стадії економічного зростання.

Циклічність, інфляція та безробіття як форми прояву макроекономічної нестабільності. Кейнсіанська та неокласична теорії економічних циклів. Застосування моделей AD-AS та IS-LM для аналізу циклічних коливань. Концепція реальних економічних циклів Д. Кюндланда та Е. Прескота. Рівноважний циклічний процес Р. Лукаса. Теорія циклічних коливань М.І. Туган-Барановського.

Державне антициклічне регулювання.

Економічне зростання: сутність та способи виміру. Екстенсивний та інтенсивний типи економічного зростання. Фактори, що гальмують економічне зростання. Економічний розвиток.

Модель економічного зростання Харода-Домара. Модель зростання Р. Солоу. „Золоте” правило нагромадження капіталу.

Тема 7. Класична модель макроекономічної рівноваги.

Рівновага економічних систем та механізм її забезпечення. Класична модель макроекономічної рівноваги: взаємодія ринків ресурсів, товарів, грошей та інвестицій.

Праця, як головний ресурс класичної макромоделі. Умови рівноваги ринку праці за класичною моделлю. Рівновага на ринку праці та виробнича функція: визначення рівноважного обсягу виробництва.

Ринок грошей та його рівновага за класичною моделлю.

Ринок товарів. Умови та графік рівноваги ринку товарів за класичною моделлю.

Ринок заощаджень. Вплив відсоткових ставок на ринок заощаджень. Рівновага ринку заощаджень.

Загальна рівновага класичної макромоделі.

Тема 8. Рівновага національного ринку в моделі IS-LM.

Кейнсіанська модель „витрати-випуск”. Сукупні видатки: заплановані та фактичні. Кейнсіанський хрест. Інфляційний та рецесійний (дефляційний) розриви.

Модель „вилучення-ін’єкції”. Мультиплікатор видатків. Графік Хікса-Хансена. Фактори, що впливають на переміщення кривої IS.

Ринок грошей та цінних паперів. Попит на гроші і пропозиція грошей. Мотиви попиту на гроші. Ліквідна пастка. Інвестиційна пастка. Умови рівноваги на ринку грошей та цінних паперів. Графік Хікса-Хансена для ринку грошей та цінних паперів – крива LM. Фактори, що впливають на переміщення кривої LM.

Ринок робочої сили. Попит і пропозиція робочої сили. Умови рівноваги на ринку робочої сили.

Загальна рівновага на ринках товарів і грошей. Модель IS-LM як засіб аналізу та макроекономічної політики.

Тема 9. Фіскальна політика держави.

Зміст фіскальної політики: цілі та інструменти. Принципи ефективного оподаткування. Крива Лаффера.

Державні видатки та їх структура. Поточні та капітальні видатки. Дискреційна фіскальна політика. Стимулююча та стримуюча фіскальна політика. Мультиплікатор збалансованого бюджету.

Недискреційна (автоматична) фіскальна політика. Стабілізаційний вплив на економіку фіскальної політики вмонтованих стабілізаторів в умовах падіння та збільшення виробництва. Вплив зниження податків на ВВП згадано з теорією економіки пропозиції.

Фіскальна політика і державний бюджет. Економічні наслідки державного боргу. Ефект витіснення державою приватних інвестицій і тягар боргу для майбутніх поколінь. Методи управління державним боргом: рефінансування, реструктуризація, боргові свопи, списання боргу.

Тема 10. Інфляція та антиінфляційна політика.

Інфляція як макроекономічна проблема. Її сутність та види за різними класифікаторами.

Рівень і темп інфляції: їх розрахунок. Правило числа „70”.

Інфляція попиту на основі моделі AD-AS. Монетарні та немонетарні чинники інфляції попиту. Інфляційний розрив в аналізі макроекономічної рівноваги.

Інфляція витрат (пропозиції) на основі моделі AD-AS. Стагфляція. Причини інфляції витрат, інфляційна спіраль.

Класичний і кейнсіанський підходи до пояснення причин інфляції. Зарплата, безробіття та інфляція. Крива Філіпса та її сучасне тлумачення. Інфляційний податок і сеньйораж. Крива Лаффера для інфляційного податку.

Інфляція та динаміка реальної відсоткової ставки і заробітної плати. Принцип Фішера і антиінфляційна політика держави. Коефіцієнт дезінфляції.

Інфляційні процеси в Україні: причини, засоби та історія антиінфляційного регулювання.

Тема 11. Безробіття та політика зайнятості.

Сутність та механізм ринку праці. Співвідношення попиту і пропозиції на ринку праці та чинники, що на них впливають. Безробіття як наслідок порушення рівноваги на ринку праці.

Види безробіття: фрикційне, структурне та циклічне. Фактичний та природний рівень безробіття. Відхилення ВВП залежно від зміни обсягів безробіття.

Кейнсіанський та неокласичний підходи до пояснення безробіття. Економічні та соціальні наслідки безробіття. Закон і крива Оукена.

Взаємозв'язок інфляції та безробіття, крива Філіпса. Засоби державного впливу на ринок праці: політика попиту і політика пропозиції.

Соціальний захист безробітних. Рівень безробіття в Україні. Функції Державної служби зайнятості.

Тема 12. Макроекономічна політика у відкритій економіці.

Механізм зовнішньоекономічної політики. Інструменти зовнішньоторговельної політики. Порівняльна та абсолютна перевага.

Платіжний баланс: структурні елементи та їх взаємозв'язок. Стан платіжного балансу в Україні.

Валютний курс: реальний і номінальний, гнучкий та фіксований. Вплив інфляції на валютний курс. Валютний ринок. Міжнародні валютні системи: Бреттон-Вудська і Ямайська. Зв'язок валютного курсу з платіжним балансом. Розрахунок ВВП у відкритій економіці.

Вплив закордону на ВВП. Вплив обмінного курсу на чистий експорт. Мультиплікатор зовнішньої торгівлі, гранична схильність до імпорту. Модель IS-LM для відкритої економіки. Макроекономічна політика при фіксованому та гнучкому валютному курсі. Висновки моделі Мандела-Флемінга.

Модуль 3. Основи мікроекономіки

Тема 13. Корисність економічного блага. Економічний вибір.

Категорії „корисність” та „споживча вартість” в економічній теорії. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності. Закон спадної граничної корисності економічного блага. Процес споживання та динаміка зміни сукупної та граничної корисності: цифровий та графічний аналіз.

Крива байдужості: сутність та значення. Карта кривих байдужості. Параметри та властивості кривих байдужості. Взаємозамінні, взаємодоповнюючі та нейтральні блага. Блага з від'ємною корисністю.

Гранична норма заміщення. Бюджетне обмеження споживача. Бюджетна лінія, її параметри. Зміст нахилу бюджетної лінії. Параметри зміни бюджетної лінії.

Рівновага споживача: взаємодії кривих байдужості з бюджетним обмеженням. Вибір оптимального споживання (точки рівноваги споживача).

Тема 14. Аналіз поведінки споживача.

Реакція споживача на зміну доходу. Закономірність споживання та закони споживання Енгеля. Функція попиту від доходу.

Поняття нормальних благ та благ нижчої споживчої цінності. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива „ціна-споживання”. Поняття звичайних благ та благ Гіффена.

Ефект заміни та ефект доходу. Вплив ефектів за Слуцьким та за Хіксом. Рівняння Слуцького. Взаємодія ефектів заміни та доходу.

Прийняття рішень у ситуаціях з ризиком. Невизначеність та економічний ризик. Умови схильності чи несхильності споживача до ризику.

Тема 15. Попит і пропозиція.

Ринкові попит і пропозиція як наслідок агрегування індивідуальних попитів і пропозицій: сутність та принципи побудови графіків.

Економічний, графічний та алгебраїчний аналіз зміни попиту і пропозиції.

Взаємодія попиту і пропозиції, встановлення ціни і ринкового обсягу рівноваги. Вплив зміни попиту і пропозиції на стан ринкової рівноваги: одно- і двофакторний аналіз.

Практичні наслідки формування надлишку чи дефіциту на ринку. Окремі випадки державного втручання в ринковий механізм.

Тема 16. Теорія еластичності.

Еластичність для взаємопов'язаних показників. Цінова еластичність попиту. Формула коефіцієнта цінової еластичності попиту. Абсолютно еластичний та абсолютно нееластичний попит. Формула еластичності з урахуванням середньої точки.

Застосування оцінки еластичності за показником загального виторгу. Чинники цінової еластичності попиту.

Перехресна еластичність попиту. Еластичність попиту за доходом споживача.

Еластичність пропозиції за ціною. Вплив часу на еластичність пропозиції. Еластичність пропозиції за цінами факторів виробництва.

Тема 17. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми.

Фірма та фактори виробництва. Мотивація економічної поведінки фірми. Економічні періоди функціонування фірми. Технологія в економічному розумінні: поєднання різних факторів виробництва.

Миттєвий, коротко-, і довгостроковий періоди діяльності фірми.

Виробнича функція. Фактори та підходи до побудови виробничої функції. Еволюція виробничої функції. Виробнича функція як база для розрахунку економічного зростання. Властивості виробничих функцій.

Середній, сукупний та граничний продукт у короткостроковому періоді. Ізокванта, карта ізоквант. Закон спадної граничної продуктивності факторів виробництва.

Гранична норма технічного заміщення факторів виробництва. Позитивний і негативний ефект масштабу виробництва.

Тема 18. Витрати виробництва.

Економічні витрати та альтернативна вартість. Витрати виробництва: явні, неявні та валові; постійні та змінні; середні постійні, середні змінні та середні валові витрати; граничні витрати.

Прибуток, як різниця між виторгом (доходом) і витратами виробництва. Економічний та бухгалтерський прибуток. Нормальний прибуток як елемент витрат. Життєвий цикл товару та обсяги прибутку.

Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Графічний та числовий аналіз. Закон зростання граничних витрат.

Витрати виробництва у довгостроковому періоді. Графічний аналіз кривої LAC. Поняття та зміст ізокости. Карта ізокост. Рівновага виробника: взаємодія карти ізокост та ізокванти; максимізація прибутку чи мінімізація збитків.

Концепція мінімально ефективного розміру підприємства. Позитивний ефект масштабу виробництва, негативний ефект масштабу виробництва.

Тема 19. Ринок досконалої конкуренції (самостійне вивчення).

Сутність ринкової структури. Види ринкових структур та їх ознаки. Властивості ринку досконалої конкуренції. Ринковий попит і крива попиту на товар фірми в умовах чистої конкуренції.

Сукупний, середній та граничний дохід, їх графічне зображення в умовах ринку вільної конкуренції.

Конкурентна стратегія фірми у короткостроковому періоді. Максимізація прибутку. Ринкова ціна та умови прибутковості, беззбитковості, збитковості, згорання виробництва.

Конкурентна стратегія фірми у довгостроковому періоді.

Ефективність ринку досконалої конкуренції.

Тема 20. Монопольний ринок (самостійне вивчення).

Ринок чистої монополії та його характеристика. Поняття та ознаки. Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри входження у монопольний сектор.

Природні та економічні монополії. Монопсонія.

Визначення ціни і обсягу виробництва в умовах чистої монополії. Цінова еластичність попиту та її вплив на поведінку монополіста.

Короткостроковий період у аналізі монополії. Цінова дискримінація. Соціальні та економічні наслідки монополії.

Порівняльний аналіз чистої конкуренції та монополії. Антимонопольне регулювання, його моделі.

Тема 21. Ринок монополістичної конкуренції (самостійне вивчення).

Сутність та ознаки монополістичної конкуренції.

Поведінка монополістичного конкурента. Максимізація прибутку: алгебраїчне правило.

Короткострокова і довгострокова рівновага монополістичного конкурента. Роль нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитив і негатив.

Реклама в моделі ринку монополістичної конкуренції, її економічна доцільність.

Ефективність ринку монополістичної конкуренції, порівняння з ринком чистої конкуренції та монополії.

Тема 22. Олігополістична структура ринку (самостійне вивчення).

Олігополія: сутність та основні ознаки. Основні причини концентрації ринку та формування олігополії. Багатоваріантність та складність економічної поведінки олігополії.

Дуополія: моделі Курно і Бертрана. Олігополістичне ціноутворення: цінова війна, картель та легальні угоди, таємні змови, лідерство у цінах.

Ламана крива попиту на продукт олігополіста. Ціноутворення за методом „витрати плюс”. Нецінова конкуренція в умовах олігополії.

Науково-технічний прогрес і олігополія. Економічні наслідки олігополії та її державне регулювання.

Тема 23. Похідний попит (самостійне вивчення).

Економічний зміст поняття „похідний попит”. Взаємозв'язок ринків товарів та ринків факторів виробництва.

Попит на товар та попит на фактор виробництва, що використовують для його виробництва.

Цінова еластичність попиту на фактори виробництва.

Порівняння граничного доходу та граничних витрат виробництва при споживанні одного фактора виробництва.

Тема 24. Ринок праці (самостійне вивчення).

Праця як фактор виробництва, її характеристики. Досконало конкурентний ринок праці та обґрунтування рішення про найм. Індивідуальний, галузевий та ринковий попит на працю.

Ринкова пропозиція праці на чисто конкурентному ринку. Обґрунтування вибору робітника: працювати чи відпочивати. Ординалістська теорія корисності.

Індивідуальна і ринкова пропозиція праці: нерациональна складова.

Рівновага на ринку праці. Різні моделі недосконалої конкуренції на ринку праці. Роль профспілок у регулюванні рівня заробітної плати.

Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати.

Роль держави у встановленні мінімальної заробітної плати та наслідки її невтручання у ринок праці.

Тема 25. Ринок капіталу (самостійне вивчення).

Сутність та зміст капіталу як чинника виробництва. Форми капіталу.

Попит і пропозиція капіталу, фактори, що їх визначають. Поняття вибору в часі.

Споживання та інвестиції. Бюджетне обмеження обсягів споживання між теперішнім і майбутнім періодами. Оптимальний вибір споживання. Крива виробничих можливостей.

Аналіз інвестиційних рішень. Поняття дисконтованої величини. Види відсоткових ставок: реальна і номінальна. Інвестиції та заощадження. Рівень дохідності, прибуток на капітал. Теперішня і майбутня вартість у прийнятті інвестиційних рішень.

Рівновага на ринку капіталу. Рівноважна ставка відсотка – ціна капіталу. Гранична норма заміщення капіталу.

Особливості землі як фактору виробництва. Земля і капітал. Ціна землі як капіталізована рента.

Тема 26. Економічна ефективність та добробут (самостійне вивчення).

Сутність та аналіз ринкової рівноваги. Часткова і загальна рівновага. Зворотній зв'язок в процесі формування ринкової рівноваги.

Економічна рівновага за Парето, Парето-ефективний стан економіки.

Суспільний добробут А. Пігу: матеріальні та нематеріальні чинники.

Критерії оцінки добробуту: утилітаристський, критерій Роулза, критерій Хікса.

Теорія загальної рівноваги та державна політика в галузі економіки добробуту. Ефективність та справедливість.

Тема 27. Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага (самостійне вивчення).

Зовнішні ефекти (екстерналії, ефекти переливу): економічний зміст та форми прояву. Позитивні зовнішні ефекти, ціна рівноваги та їх наслідки. Графічний аналіз.

Негативні зовнішні ефекти: вплив на обсяг та ціну рівноваги. Графічний аналіз заходів щодо їх корегування. Суспільні та приватні витрати, теорема Коуза-Стіглера.

Приватні та суспільні (громадські) блага. Суспільний вибір. Попит на суспільні блага та їх оптимальний обсяг.

Можливості ринку і держави у забезпеченні громадськими благами. Державний контракт і державне замовлення. Громадські блага та мультиплікативний ефект.

Економічна роль держави у сучасній економіці. Теорія суспільного вибору: способи прийняття рішень та проблема ефективності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Введення в макроекономіку												
Тема 1. Предмет, метод та функції макроекономіки	4	1	-	-	-	3	4	-	1	-	-	3
Тема 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків	14	2	2	-	-	10	14	1	-	-	-	13
Тема 3. Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції	12	2	2	-	-	8	12	1	-	-	-	11
Тема 4. Споживання, заощадження та інвестиції	10	2	2	-	-	6	10	-	1	-	-	9
Тема 5. Монетарна політика	10	1	2	-	-	7	10	-	-	-	-	10
Разом за модулем 1	50	8	8	-	-	34	50	2	2	-	-	46
Модуль 2. Порушення макроекономічної рівноваги та політика її відновлення												
Тема 6. Циклічні коливання та економічне зростання	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 7. Класична модель макроекономічної рівноваги	8	1	2	-	-	5	8	1	-	-	-	7
Тема 8. Рівновага національного ринку в моделі IS-LM	8	2	3	-	-	3	8	-	1	-	-	7
Тема 9. Фіскальна політика держави	8	2	3	-	-	3	8	-	1	-	-	7
Тема 10. Інфляція та антиінфляційна політика	6	1	-	-	-	5	6	-	-	-	-	6
Тема 11. Безробіття та	6	1	-	-	-	5	6	-	-	-	-	6

політика зайнятості												
Тема 12. Макро-економічна політика у відкритій економіці	6	1	-	-	-	5	6	-	-	-	-	6
Разом за модулем 2	50	10	10	-	-	30	50	2	2	-	-	46
Модуль 3. Основи мікроекономіки												
Тема 13. Корисність економічного блага. Економічний вибір	10	2	2	-	-	6	10	-	1	-	-	9
Тема 14. Аналіз поведінки споживача	6	2	2	-	-	2	6	-	-	-	-	6
Тема 15. Попит і пропозиція	6	1	-	-	-	5	6	-	-	-	-	6
Тема 16. Теорія еластичності	8	2	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 17. Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми	10	1	-	-	-	9	10	-	1	-	-	9
Тема 18. Витрати виробництва	10	2	4	-	-	4	10	1	-	-	-	9
Разом за модулем 3	50	10	10	-	-	30	50	2	2	-	-	46
Усього годин	150	28	28	-	-	94	150	6	6	-	-	138

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Макроекономічні показники в системі національних рахунків	2
2	Модель сукупного попиту та сукупної пропозиції	2
3	Споживання, заощадження та інвестиції	2
4	Монетарна політика	2
5	Циклічні коливання та економічне зростання	2
6	Класична модель макроекономічної рівноваги	2
7	Рівновага національного ринку в моделі IS-LM	3
8	Фіскальна політика держави	3
9	Корисність економічного блага. Економічний вибір	2
10	Аналіз поведінки споживача	2
11	Теорія еластичності	2
12	Витрати виробництва	4
	Разом	28

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Теоретичні моделі суспільного відтворення	4
2	Порівняльний аналіз балансів народного господарства та системи національних рахунків	4
3	Зміст та структура національного ринку. Загальна економічна рівновага Вальраса	4
4	Ринок досконалої конкуренції	4
5	Монопольний ринок	4
6	Ринок монополістичної конкуренції	4
7	Олігополістична структура ринку	4
8	Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та суспільні блага	4
9	Ринок капіталу	6
10	Автономні інвестиції. Кейнсіанська та неокласична функції автономних інвестицій	6
11	Теорія граничних продуктів та мікроекономічна модель фірми	4
12	Похідний попит	4
13	Економічна ефективність та добробут	4
14	Аналіз уподобання споживача на основі порядкового підходу до корисності	4
15	Економічні наслідки монополізації галузі	4
16	Взаємозв'язок грошово-кредитних та фіскальних методів політики держави	4
17	Нові макроекономічні показники: ІЛР, індекс економічної свободи, індекс глобалізації	6
18	Теорії споживання	4
19	Індуційовані інвестиції. Модель акселератора	4
20	Умови рівноваги трьох ринків. Модель Хікса-Хансена	4
21	Рівновага товарного, грошового та зовнішнього ринків. Модель Манделла-Флемінга для малої відкритої економіки	4
22	Ізокванта та ізокоста	4
	Разом	94

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальна робота студентів передбачає поглиблене вивчення навчальної дисципліни „Економічна теорія” і додатковий, більш глибокий аналіз економічних проблем. Індивідуальна робота студентів є формою організації навчального процесу, яка створює умови для реалізації творчих можливостей студентів через індивідуально-спрямований розвиток їх здібностей, науково-дослідну і творчу діяльність.

До індивідуальних занять входять наступні види навчальної роботи: написання рефератів та виконання наукових досліджень.

Орієнтовні напрямки наукових досліджень студентів

1. Зменшення витрат виробництва, як чинник підвищення конкурентоспроможності.
2. Застосування граничного методу в структурі макроекономічних досліджень.
3. Морально-етичні фактори виробничо-збутової діяльності.
4. Оптимізація структури особистого споживання.
5. Економіка фізичного розвитку людини.
6. Параметри відтворення робочої сили на рівні домогосподарства.
7. Економічний механізм процесу інновацій.
8. Відтворення ресурсів домогосподарства.
9. Класифікація витрат виробництва в умовах домінування інформаційного способу господарювання.
10. Особливості застосування інформації, знань та освіти на рівні підприємства.
11. Мотивація продуктивної праці в бюджетній сфері України.
12. Ринок інформаційних технологій в Україні: стан та проблеми.
13. Особисте майно та національне багатство.
14. Проблеми розвитку домогосподарств та сімейного бізнесу.
15. Становлення та розвиток різних ринкових моделей у секторах інформаційної економіки.
16. Закон вартості в умовах постіндустріальної економіки.
17. Класифікація витрат виробництва в умовах аморфної економіки.
18. Земельна рента та агробізнес в умовах сучасної України.
19. Еластичність попиту і пропозиції інтелектуаломісткої продукції.
20. Особливості формування ринку інформаційних товарів.
21. Специфіка відтворення інтелектуального капіталу та людського потенціалу в межах підприємства.
22. Культура та етичні принципи споживання.
23. Структура та пріоритети споживання в сучасних умовах.
24. Навчальний заклад як суб'єкт мікрівідносин.
25. Глобалізація та її наслідки для підприємств Кіровограда та області.
26. Об'єктно-суб'єктний взаємозв'язок у мікроекономіці.
27. Час у виробництві та споживанні високотехнологічної продукції.
28. Держава як суб'єкт мікроекономіки.

29. Новітні інструменти досягнення економічної рівноваги.
30. Структурні зрушення на ринку ресурсів у світі та в Україні.
31. Взаємозв'язок мікроекономіки та маркетингу.

10. Методи навчання

При викладанні дисципліни „Основи економічної теорії” використовуються три основні групи методів навчання:

- методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності;
- методи стимулювання і мотивації навчальної діяльності;
- методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

До словесних методів навчання відносяться оповідання, лекція, бесіда та ін. В процесі їхнього роз'яснення викладач шляхом слова викладає, пояснює навчальний матеріал, а студенти шляхом слухання, запам'ятовування і осмислення активно його сприймають і засвоюють.

Метод розповідь припускає усну розповідь викладання навчального матеріалу.

Можливі декілька виглядів розповіді – розповідь-вступ, розповідь-викладання, розповідь-висновок. Мета першого – підготовка до сприйняття нового навчального матеріалу, що може бути проведене іншими методами, наприклад, бесідою. Цей вигляд оповідання характеризується відносною стислістю, яскравістю, емоціональністю викладення, що дозволяє викликати інтерес до нової теми, порушити потребу в її активному засвоєнні.

Під час другого методу викладач розкриває зміст нової теми, здійснює виклад по певному логічному плану, що розвивається, в чіткій послідовності, з вичлененням головного, істотного, з застосуванням ілюстрацій і переконливих прикладів.

Розповідь-висновок звичайно проводиться в кінці заняття. Викладач у ньому резюмує головні думки, робить висновки і узагальнення, дає завдання для подальшої самостійної роботи по цій темі.

В ході застосування методу розповідь використовуються такі методичні прийоми, як викладення інформації, активізація уваги, прийоми прискорення запам'ятовування (мнемонічні, асоціативні), логічні прийоми порівняння, виділення головного, резюмування, форми діалогу.

Як один з словесних методів навчання навчальна лекція припускає усне викладення матеріалу, що відрізняється великою ємністю, ніж розповіді, великою складністю логічних побудов, образів, доказів і узагальнень. Лекція, як правило, займає все заняття.

В ході лекції використовуються прийоми усного викладення інформації, як в розповіді, підтримання уваги протягом тривалого часу, активізації мислення слухачів, прийоми забезпечення логічного запам'ятовування, переконання, аргументації, доказів, класифікації, систематизації і узагальнення. Найкращим прикладом може бути лекція-діалог.

Метод бесіди припускає розмову викладача зі студентами. Бесіда організується з допомогою ретельно продуманої системи питань, що поступово підводять студентів до засвоєння системи фактів, нового поняття або закономірності.

Наочні методи достатньо важливі для студентів, це є візуальним сприймання дійсності. Особливістю наочних методів навчання є те, що вони обов'язково пропонуються тією чи іншою мірою, сполучаючись зі словесними методами. Тісний взаємозв'язок слова і наочності впливає з того, що діалектичний шлях пізнання об'єктивної реальності припускає застосування в єдності живого споглядання, абстрактного мислення і практики.

Під час використання практичних методів навчання застосовуються прийоми: постановка завдання, планування його виконання, оперативного стимулювання, регулювання і контролю, аналізу підсумків практичної роботи, виявлення причин недоліків, корегування навчання для повного досягнення мети.

При використанні проблемно-пошукових методів навчання викладач використовує такі прийоми: створює проблемну ситуацію (ставить питання, пропонує задачу, експериментальне завдання), організує колективне обговорення можливих підходів до рішення проблемної ситуації, стимулює висунування гіпотез, тощо. Студенти роблять припущення про шляхи вирішення проблемної ситуації, узагальнюють раніше набуті знання, виявляють причини явищ, пояснюють їхнє походження, вибирають найбільш раціональний варіант вирішення проблемної ситуації. Викладач керує цим процесом на всіх етапах, а також за допомогою запитань-підказок.

Також викладачем проводиться систематична оцінка знань студентів із обов'язковим написанням самостійних робіт.

11. Методи контролю

Питання до першого модульного контролю (самостійна робота)

1. Розширена модель економічного колообігу.
2. Система національних рахунків (СНР).
3. Валовий національний дохід (ВНД) та валовий внутрішній продукт (ВВП).
4. Розрахунок ВВП за доходами та за витратами.
5. Інші показники системи СНР.
6. Роль цін в обчисленні ВВП.
7. ВВП та суспільний добробут.
8. Чистий економічний добробут (NEW).
9. Сутність сукупного попиту та його складові.
10. Крива сукупного попиту (AD). Зміни в обсязі сукупного попиту та зміни сукупного попиту.
11. Сукупна пропозиція. Короткострокова крива сукупної пропозиції (AS).
12. Довгострокова крива сукупної пропозиції: класичний, проміжний та кейнсіанський відрізки.
13. Зміна обсягу сукупної пропозиції та зміна сукупної пропозиції.
14. Рівновага на макроринку. Три варіанти ринкової рівноваги.
15. Споживання, заощадження та дохід домогосподарств.
16. Середня та гранична схильність до споживання.
17. Заощадження як елемент доходу. Середня та гранична схильність до заощадження.
18. Інвестиції та фінансові ринки.
19. Сутність мультиплікатора. Модель акселератора.
20. Класична модель макроекономічної рівноваги.
21. Умови рівноваги ринку праці за класичною моделлю.
22. Ринок грошей та його рівновага за класичною моделлю.
23. Умови та графік рівноваги ринку товарів за класичною моделлю.
24. Рівновага ринку заощаджень.
25. Загальна рівновага класичної макромоделі.

Питання до другого модульного контролю (самостійна робота)

1. Кейнсіанська модель „витрати-випуск”.
2. Модель „вилучення-ін’єкції”. Мультиплікатор видатків.
3. Графік Хікса-Хансена для ринку грошей та цінних паперів – крива LM.
4. Умови рівноваги на ринку робочої сили.
5. Модель IS-LM як засіб аналізу та макроекономічної політики.
6. Зміст фіскальної політики: цілі та інструменти.
7. Державні видатки та їх структура.
8. Дискреційна фіскальна політика.
9. Недискреційна (автоматична) фіскальна політика.
10. Фіскальна політика і державний бюджет.

11. Грошова пропозиція та способи її вимірювання.
12. Центральний банк як суб'єкт монетарної політики.
13. Грошовий та депозитний мультиплікатори.
14. Передавальний (трансмісійний) механізм монетарної політики.
15. Координація монетарної та фіскальної політики в моделі IS-LM.
16. Економічний цикл, його стадії.
17. Циклічність, інфляція та безробіття як форми прояву макроекономічної нестабільності.
18. Короткі та середні цикли, довгі хвилі в економіці. Явища, що супроводжують різні стадії економічного зростання.
19. Кейнсіанська та неокласична теорії економічних циклів.
20. Економічне зростання: сутність та способи виміру.
21. Модель економічного зростання Харода-Домара.
22. Модель зростання Р. Солоу.

Питання до третього модульного контролю (самостійна робота)

1. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності.
2. Закон спадної граничної корисності економічного блага.
3. Параметри та властивості кривих байдужості.
4. Карта кривих байдужості.
5. Бюджетна лінія, її параметри. Параметри зміни бюджетної лінії.
6. Рівновага споживача.
7. Реакція споживача на зміну доходу.
8. Закономірність споживання та закони споживання Енгеля.
9. Реакція споживача на зміну цін товарів.
10. Поняття звичайних благ та благ Гіффена.
11. Ефект заміни та ефект доходу. Вплив ефектів за Слуцьким та за Хіксом.
12. Прийняття рішень у ситуаціях з ризиком.
13. Цінова еластичність попиту.
14. Абсолютно еластичний та абсолютно нееластичний попит.
15. Формула еластичності з урахуванням середньої точки.
16. Оцінка еластичності за показником загального виторгу.
17. Перехресна еластичність попиту.
18. Еластичність попиту за доходом споживача.
19. Еластичність пропозиції за ціною.
20. Вплив часу на еластичність пропозиції.
21. Економічні витрати та альтернативна вартість. Явні та неявні витрати.
22. Прибуток, його види.
23. Витрати виробництва у короткостроковому періоді.
24. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.
25. Ефект масштабу виробництва.

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Система національних рахунків (СНР).
2. Валовий національний дохід (ВНД) та валовий внутрішній продукт (ВВП).
3. Розрахунок ВВП за доходами та за витратами.
4. Інші показники системи СНР.
5. Роль цін в обчисленні ВВП.
6. ВВП та суспільний добробут.
7. Чистий економічний добробут (NEW).
8. Сутність сукупного попиту та його складові.
9. Крива сукупного попиту (AD). Зміни в обсязі сукупного попиту та зміни сукупного попиту.
10. Сукупна пропозиція. Короткострокова крива сукупної пропозиції (AS).
11. Довгострокова крива сукупної пропозиції: класичний, проміжний та кейнсіанський відрізки.
12. Зміна обсягу сукупної пропозиції та зміна сукупної пропозиції.
13. Рівновага на макроринку. Три варіанти ринкової рівноваги.
14. Споживання, заощадження та дохід домогосподарств.
15. Середня та гранична схильність до споживання.
16. Заощадження як елемент доходу. Середня та гранична схильність до заощадження.
17. Інвестиції та фінансові ринки.
18. Сутність мультиплікатора. Модель акселератора.
19. Класична модель макроекономічної рівноваги.
20. Умови рівноваги ринку праці за класичною моделлю.
21. Ринок грошей та його рівновага за класичною моделлю.
22. Умови та графік рівноваги ринку товарів за класичною моделлю.
23. Рівновага ринку заощаджень.
24. Загальна рівновага класичної макромоделі.
25. Кейнсіанська модель „витрати-випуск”.
26. Модель „вилучення-ін’єкції”. Мультиплікатор видатків.
27. Графік Хікса-Хансена для ринку грошей та цінних паперів – крива LM.
28. Умови рівноваги на ринку робочої сили.
29. Модель IS-LM як засіб аналізу та макроекономічної політики.
30. Зміст фіскальної політики: цілі та інструменти.
31. Державні видатки та їх структура.
32. Дискреційна фіскальна політика.
33. Недискреційна (автоматична) фіскальна політика.
34. Фіскальна політика і державний бюджет.
35. Грошова пропозиція та способи її вимірювання.
36. Центральний банк як суб’єкт монетарної політики.
37. Грошовий та депозитний мультиплікатори.
38. Передавальний (трансмісійний) механізм монетарної політики.
39. Координація монетарної та фіскальної політики в моделі IS-LM.
40. Економічний цикл, його стадії.
41. Циклічність, інфляція та безробіття як форми прояву макроекономічної нестабільності.
42. Короткі та середні цикли, довгі хвилі в економіці. Явища, що супроводжують різні стадії економічного зростання.
43. Кейнсіанська та неокласична теорії економічних циклів.
44. Економічне зростання: сутність та способи виміру.
45. Модель економічного зростання Харода-Домара.

46. Модель зростання Р. Солоу.
47. Сукупна та гранична корисність. Функція корисності.
48. Закон спадної граничної корисності економічного блага.
49. Параметри та властивості кривих байдужості.
50. Карта кривих байдужості.
51. Бюджетна лінія, її параметри. Параметри зміни бюджетної лінії.
52. Рівновага споживача.
53. Реакція споживача на зміну доходу.
54. Закономірність споживання та закони споживання Енгеля.
55. Реакція споживача на зміну цін товарів.
56. Поняття звичайних благ та благ Гіффена.
57. Ефект заміни та ефект доходу. Вплив ефектів за Слуцьким та за Хіксом.
58. Прийняття рішень у ситуаціях з ризиком.
59. Цінова еластичність попиту.
60. Абсолютно еластичний та абсолютно нееластичний попит.
61. Формула еластичності з урахуванням середньої точки.
62. Оцінка еластичності за показником загального виторгу.
63. Перехресна еластичність попиту.
64. Еластичність попиту за доходом споживача.
65. Еластичність пропозиції за ціною.
66. Вплив часу на еластичність пропозиції.
67. Економічні витрати та альтернативна вартість. Явні та неявні витрати.
68. Прибуток, його види.
69. Витрати виробництва у короткостроковому періоді.
70. Витрати виробництва у довгостроковому періоді.
71. Ефект масштабу виробництва.

Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання
2	3	4
А	„Відмінно” – 5 (зараховано)	Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, сформовані необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом, усі передбачені навчальною програмою завдання виконані, якість їх виконання близька до максимальної. Студент має системні, повні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальної програми, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати та застосовувати основні положення теорії при вирішенні нестандартних завдань, робити правильні висновки, приймати рішення. Має сформовані міцні практичні навички. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно добирати та користуватися джерелами інформації.
В	„Добре” – 4 (зараховано)	Теоретичний зміст курсу засвоєний повністю, необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані майже повністю, усі передбачені навчальною програмою завдання виконані, якість більшості з них близька до максимальної. Студент добре опанував вивчений матеріал, застосовує знання у стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, самостійно використовує традиційні докази із правильною аргументацією. Студент уміє дати ґрунтовну відповідь на поставлене запитання. Володіє понятійним апаратом. Допускає незначні неточності чи не грубі фактичні помилки.
С	„Добре” – 4 (зараховано)	Теоретичний зміст курсу засвоєний майже повністю. Необхідні практичні навички роботи із засвоєним матеріалом сформовані недостатньо. Усі передбачені навчальною програмою завдання виконані, якість жодного з них не оцінена мінімальним балом. Деякі завдання виконані з помилками, окремими незначними недоліками. Знання студента є достатніми, він застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати,

		встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежність між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповіді на питання логічні, аргументовані, хоч і мають неточності. Вільне усуває помилки й відповідає на зауваження. Для вирішення нестандартних завдань уміє самостійно аналізувати та застосовувати основні положення теорії із несуттєвими неточностями та робить правильні висновки.
D	„Задовільно” – 3 (зараховано)	Теоретичний зміст курсу засвоєний частково. Необхідні практичні навички роботи з засвоєним матеріалом сформовані в основному. Більшість робіт, передбачених програмою, виконано, але деякі з них мають недоліки, фактичні та змістовні помилки. Студент у цілому правильно відтворює навчальний матеріал, знає основні теорії й факти, уміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, уміє робити окремі висновки.
E	„Задовільно” – 3 (зараховано)	Теоретичний зміст курсу засвоєний поверхово (посередньо), частково. Деякі практичні навички роботи не сформовані. Більшість робіт, передбачених програмою, виконано, але якість виконання деяких із них оцінена мінімальним балом. Студент виявляє поверхові знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь недостатньо осмислена. Уміє застосовувати знання для виконання завдань за зразком. Зазнає труднощів у використанні теоретичного матеріалу при вирішенні нестандартних завдань.
FХ	„Незадовільно” – 2 (незараховано)	Теоретичний зміст курсу засвоєний лише фрагментарно. Необхідні практичні навички не сформовані. Більшість передбачених програмою навчальних завдань не виконано або якість їх виконання близька до мінімальної. За додаткової самостійної роботи над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання завдань.
F	„Незадовільно” – 2 (незараховано)	Теоретичний зміст курсу не засвоєний. Необхідні практичні навички роботи не сформовані. Необхідні завдання не виконані або мають грубі помилки. Необхідна подальша значна робота (у тому числі й повторне вивчення курсу).

12. Розподіл балів, які отримують студенти Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	
90 – 100	A	відмінно	
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

13. Методичне забезпечення

1. *Макроекономіка* : навч.-метод. посібник / М. П. Тарнавський, В. М. Рубан, В. О. Хох. – Кіровоград : КНТУ, 2005. – 68 с.
2. *Мікроекономіка* : навч.-метод. посібник / М. П. Тарнавський, В. М. Рубан, В. О. Хох. – Кіровоград : КНТУ, 2003. – 114 с.
3. *Яковенко Р. В.* Наукова робота студентів : методичні поради та рекомендації / Роман Яковенко. – Кіровоград : „ПіК”, 2009. – 40 с.

14. Рекомендована література

Базова

1. *Базилевич В. Д.* Макроекономіка : підруч. / Базилевич В. Д., Базилевич К. С., Баластрик Л. О. ; за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2004. – 851 с.
2. *Мікроекономіка* : підруч. / за ред. В. Д. Базилевича. – К. : Знання, 2007. – 677 с.
3. *Павленко І. М.* Мікроекономіка : навч. посіб. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 288 с.
4. *Мікроекономіка і макроекономіка* : підруч. / за заг. ред. С. Будаговської. – К. : Основи, 1998. – 518 с.
5. *Яковенко Р. В.* Основи теорії економіки для технічних спеціальностей : навч. посіб. / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Поліграф-Сервіс”, 2009. – 120 с. : іл.
6. *Андреев Б. Ф.* Системный курс экономической теории. – СПб. : Лениздат, 1998. – 574 с.
7. *Єщенко П. С., Палкін Ю. І.* Сучасна економіка. – К. : Вища школа, 2005. – 325 с. : іл.

8. *Дзюбик С., Ривак О.* Основи економічної теорії. – К. : Основи, 1994. – 336 с.
9. *Кейнс Д.* Общая теория занятости, процента и денег. – М. : Гелиос, 1999. – 352 с.
10. *Майер Дж. М., Раух Дж. Е., Філіпенко А.* Основні проблеми економіки розвитку. – К. : Либідь, 2003. – 688 с.
11. *Макконелл К., Брю С.* Экономикс. Принципы, проблемы, политика : в 2 т. – М. : Республика, 1992. – 800 с.
12. *Маркс К.* Капітал. Критика політичної економії. – К. : Державне видавництво політичної літератури УРСР, 1954. – Т. 1. – 790 с.
13. *Маршалл А.* Принципы экономической науки : в 3-х т. – М. : Прогресс – Универс, 1993. – Т. 1. – С. 56–59.
14. *Маслоу А.* Мотивация и личность. 3-е изд. / Пер. с англ. – СПб. : Питер, 2006. – 352 с.
15. *Милль Дж.С.* Основы политической экономии : в 3 т. – М. : Прогресс, 1980. – Т. 1. – 543 с.
16. *Основи економічної теорії : політекономічний аспект* / За ред. Г. Н. Климка, В. П. Нестеренка. – К. : Вища школа, 1997. – 559 с.
17. *Основы управления персоналом* : Учеб. для вузов / [Б. М. Генкин, Г. А. Кононова, В. И. Кочетков и др.]. ; Под ред. Б. М. Генкина. – М. : Высш. шк., 1996. – 383 с. : ил.
18. *Павловський М.* Макроекономіка перехідного періоду : український контекст. – К. : Техніка, 1999. – 336 с.
19. *Пастернак-Таранушенко Г.* Економічна безпека держави. – К. : Інститут державного управління і самоврядування при Кабінеті Міністрів України, 1994. – 140 с.
20. *Пигу А.* Экономическая теория благосостояния : в 2 т. – М. : Прогресс, 1985. – Т. 1. – 511 с.
21. *Самуэльсон Пол Э., Нордхаус Вильям Д.* Экономика. : Пер. с англ. : 16-е изд. : Уч. пос. – М. : Издательский дом „Вильямс”, 2000. – 688 с. : ил. – Парал. тит. англ.
22. *Семюелсон П.А., Нордгауз В.Д.* Макроекономіка. –К.: Основи, 1995. – 544 с.
23. *Семюелсон П.А., Нордгауз В.Д.* Мікроекономіка. – К.: Основи, 1998. – 676 с.
24. *Туган-Барановский М. И.* Основы политической экономии. – С-Пб. : Типография акционерного общества „Слово”, 1909. – 760 с.
25. *Маршалл А.* Основы экономической науки / А. Маршалл ; [предисл. Дж. М. Кейнс ; пер. с англ. В. И. Бомкина, В. Т. Рысина, Р. И. Столпера]. – М. : Эксмо, 2007. – 832 с. – (Антология экономической мысли).
26. *Шумпетер Й. А.* Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Йозеф Алоиз Шумпетер ; [предисл. В. С. Автономова ; пер. с нем. В. С. Автономова, М. С. Любского, А. Ю. Чепуренко ; пер. с англ. В. С. Автономова, Ю. В. Автономова, Л. А. Громовой, К. Б. Козловой, Е. И. Николаенко, И. М. Осадчей, И. С. Семененко, Э. Г. Соловьёва]. – М. : Эксмо, 2007. – 864 с. – (Антология экономической классики).

27. *Бажал Ю. М.* Економічна теорія технологічних змін : навч. посіб. / Бажал Ю. М. – К. : Заповіт, 1996. – 240 с.
28. *Клодт Х.* Нова економіка : форми вияву, причини і наслідки : монографія / Клодт Х., Бух К. М., Хрістенсен Б. – К. : Вид-во „Таксон”, 2006. – 306 с.
29. *Радіонова І. Ф.* Макроекономіка та економічна політика / Радіонова І. Ф. – К. : Таксон, 1996. – 240 с.
30. *Самуельсон Пол Э.* Економіка : уч. пос. / Пол Э. Самуельсон, Вільям Д. Нордхаус ; пер. с англ. – [16-е изд.]. – М. : Издательский дом „Вільямс”, 2000. – 688 с. : ил. – Парал. тит. англ.
31. *Чухно А. А.* Економічна теорія : [у 2-х т.] / А. А. Чухно. – К. : ДННУ АФУ, 2010. – ISBN 978-966-2380-05-7. – Т. 1. – 512 с. – ISBN 978-966-2380-06-4.
32. *Чухно А. А.* Економічна теорія : [у 2-х т.] / А. А. Чухно. – К. : ДННУ АФУ, 2010. – ISBN 978-966-2380-05-7. – Т. 2. – 628 с. – ISBN 978-966-2380-07-1.
33. *Дзюбик С.* Основи економічної теорії : навч. посіб. / С. Дзюбик, О. Ривак. – [3-тє вид., переробл. і доповн.]. – К. : Знання, 2014. – 423 с.

Допоміжна

31. *Яковенко Р. В.* Тлумачний англо-український словник економічних термінів з елементами теорії та проблематики. Дидактичний довідник / Роман Яковенко. – Кіровоград : ТОВ „Поліграф-Сервіс”, 2007. – 132 с. *Гриф „Рекомендовано Міністерством освіти і науки України”, лист № 1.4/18-Г-642 від 03.08.2006 р.*
32. *Яковенко Р. В.* Технології продажу товарів / Роман Яковенко. – Кіровоград : 2003. – 212 с.
33. *Яковенко Р. В.* Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – Кіровоград : „Пік”, 2009, 548 с. : іл.
34. *Яковенко Р. В.* Національна економіка : навч. посіб. / Роман Яковенко. – [2-ге вид., випр.] – Кіровоград : „КОД”, 2010. – 548 с. : іл. *Гриф „Рекомендовано Міністерством освіти і науки України як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів”, лист № 1/11-2796 від 02.04.2010.*
35. *Антология экономической классики.* В 2-х томах. Предисловие И. А. Столярова. – М. : МП „ЭКОНОВ”, 1991. – Т. 1. – 475 с.
36. *Антология экономической классики.* В 2-х томах. Предисловие, составление И. А. Столяров. – М. : МП „ЭКОНОВ”, 1991. – Т. 2. – 486 с.
37. *История экономических учень* : підруч. / [Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко, А. М. Поручник та ін.]. ; За ред. Л. Я. Корнійчук, Н. О. Татаренко. – К. : КНЕУ, 2005. – 564 с.
38. *Жид Ш., Рист Ш.* История экономических учений. – М. : Экономика, 1995. – 544 с.
39. *Блауг М.* Экономическая мысль в ретроспективе. – М. : Дело, 1997. – 781 с.
40. *Гришкін В. О.* Соціалізація економіки України : теорія, методологія, перспективи : Монографія. – Дніпропетровськ : Пороги, 2005. – 498 с.

41. *Гришнова О. А.* Економіка праці та соціально-трудова відносини : підруч. – К. : Знання, 2004. – 535 с. – (Вища освіта ХХІ століття).
42. *Україна і світове господарство: взаємодія на межі тисячоліть* / Філіпенко А. С., Будкін В. С., Гальчинський А. С. та ін. – К. : „Либідь”, 2002. – 470 с.
43. *Чухно А. А.* Постіндустріальна економіка : теорія, практика та їх значення для України. – К. : Логос, 2003. – 631 с.
44. *Ющенко В. А., Міщенко В. І.* Валютне регулювання : навч. посіб. – К. : Т-во „Знання”, КОО, 1999. – 359 с.
45. *Белл Д.* Культурні суперечності капіталізму / Деніел Белл // Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія : навч. посіб. / упоряд. : Віталій Лях. – К. : Либідь, 1996. – С. 251–274.

15. Інформаційні ресурси

1. *Кодекс законів про працю* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=322-08>.
2. *Переверзева А. В.* Розвиток людського капіталу : джерело економічного зростання країни / А. В. Переверзева // Торгівля і ринок України : зб. наук. праць. – 2008. – № 25 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Tiru/2008_25_26/15%20.pdf.
3. *2010 Quality of Life Index* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www1.internationalliving.com/qofl2010/>.
4. *Офіційний сайт* Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.parlament.org.ua.
5. *Офіційний сайт* Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
6. *Офіційний сайт* інвестиційної компанії Concorde Capital [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.concorde.com.ua.
7. *Офіційний сайт* Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
8. *Офіційний сайт* Світового банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://web.worldbank.org>.
9. *Офіційний сайт* Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.
10. *Науковий блог* НаУ „Острозька академія” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://naub.org.ua>.
11. *Шлемко В. Т.* Економічна безпека України : сутність і напрямки забезпечення : монографія / В. Т. Шлемко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/book/rozdil/rozd08.html>.
12. *Барановський О. І.* Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізм забезпечення) / О. І. Барановський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.lib.ua-ru.net/inode/p-2/39006.html>.

13. *Кульпінський С.* Роль фінансової безпеки України в поглибленні інтеграційних стосунків з європейськими країнами / С. Кульпінський [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ucers.org/ua/show/251/>.

14. *Методика* розрахунку рівня економічної безпеки України // Офіційний сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=97980.

15. *Ніколаєв Є. Б.* Про предмет теорії інформаційної економіки / Є. Б. Ніколаєв // Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. [„Проблеми формування нової економіки XXI століття – ’2010”]. – Економічні науки. – Дніпропетровськ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ir.kneu.kiev.ua/bitstream/2010.pdf>. – Про предмет теорії інформаційної економіки.

16. *Закон України* „Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб” від 20.09.2001 р. № 2740-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2740-14>.

17. *Указ Президента України* „Про заходи щодо зміцнення банківської системи України та підвищення її ролі у процесах економічних перетворень” від 14.07.2000 р. № 891/2000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=891%2F2000>.

18. *Положення* „Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб” від 30 серпня 2002 р. № 1301/268 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2740-14>.

19. *Аналітична записка* „Конкурентоспроможність України : оцінка Всесвітнього економічного форуму” (за Звітом про глобальну конкурентоспроможність 2010-2011). Департамент економічного аналізу та прогнозування 12.10.2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/WEF%20Global%20Competitiveness%202010_1120.pdf.

20. *Конкурентоспроможність України* у відображенні рейтингів міжнародних організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.amk.gov.ua.

21. *Персонал* – журнал інтелектуальної еліти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.personal.in.ua/article.php?ida=142>. – Назва з титул. екрану.

22. *Новини фінансів України* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://news.finance.ua/ua/~1/0/all/2011/02/15/227872>. – Назва з титул. екрану.

23. *Korrespondent.net* – інформаційний портал № 1 в світі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ua.korrespondent.net/bbc/1127322-cini-na-harchi-iyak-mozhe-dopomogti-ukrayina>.

24. *Укррудпром* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ukrrudprom.com/digest/Zbroya_diniy_visokotehnologchniy_eksport_Ukraini.html. – Назва з титул. екрану.

25. *Урядовий портал* України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.

26. *Закон України „Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні”* від 30.10.1996 № 448/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=448%2F96-%E2%F0>.

27. *Офіційний сайт* Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ssmc.gov.ua/>.

28. *Програма розвитку фондового України на 2011-2015 роки* // Відомості Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vidomosti.com.ua/ukr/news/dkcpfr-presentuvala-programu-rozvitku-fondovogo-rinku-na-2011-2015-roki>.

29. *Офіційний сайт* Пенсійного фонду України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.pfu.gov.ua.

30. *Офіційний сайт* Міністерства соціальної політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.dcz.gov.ua.

31. *Інформаційне бюро* державної служби зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.trud.gov.ua.

32. *Конвенції і Рекомендації* Міжнародної організації праці. – Т. 1–2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ilo.org/>. – Конвенція МОП „Про основні цілі і норми соціальної політики” № 117.

33. *Економічна правда* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.epravda.com.ua.

34. *Закон України „Про рекламу”* затверджений Президентом України Л. Кучмою, м. Київ, 3 липня 1996 року № 270/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://informboard.com.ua/index.php/reklamist-i-zakon/item/>.

35. *Антиінфляційний стратег* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.usw.com.ua/profiles/blogs/antiinflacijnij-strateg>. – Назва з титул. екрану.

36. *Дослідження інфляційних чинників в Україні* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dSPACE.uabs.edu.ua/handle/123456789/6376>. – Назва з титул. екрану.

37. *Індекси споживчих цін у 1992 – 2011 рр* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

38. *Монетарний огляд за 2011 рік, інфляційний розвиток* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/control/uk/index>. – Назва з титул. екрану.

39. *„Самые инфляционные валюты”* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rate1.com.ua/ekonomika/finans/202/>. – Назва з титул. екрану.

40. *Ukrainian Economic Trends Forecast : 2012* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ru.davinci.org.ua/news.php?new=336&ev>. – Назва з титул. екрану.

41. *Офіційний портал* Всеукраїнської Асоціації „Моя Україна” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.my-ukraine.org/> – Назва з титул. екрану.

42. *Закон України „Про підприємництво”* від 23 лютого 2006 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.ua>.

43. Закон України „Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” від 11 вересня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.ua>.

44. Головатюк В. Інвестиційний клімат в Україні : політичні ризики / В. Головатюк, М. Чурилов. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.socis.kiev.ua/ua/publications/alias-20.html>. – Назва з титул. екрану.

45. Офіційний сайт Міністерства юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/0/14102>.

46. Інструкція „Про порядок регулювання діяльності банків в Україні”, затверджена постановою Правління НБУ від 28.08.2001 р. №368 // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.nau.kiev.ua>.

47. Офіційний сайт Міністерства економіки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/>.

48. Житлово-комунальне господарство в очікуванні приватного інвестора // Інформаційний бюлетень Міжнародного центру перспективних досліджень. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.icps.com.ua.

49. Офіційний сайт Міністерства з питань житлово-комунального господарства України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minjkg.gov.ua>.

50. Закон України „Про Національний банк України” від 27.02.2004. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=679-14> – Назва з титул. екрану.

51. Закон України „Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2121-14>. – Назва з титул. екрану.

52. Проблема законодавчого забезпечення охорони інтелектуальної власності в Україні // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.fic.kiev.ua/EventsUA/200103221.html>.